

---

*Черкаська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №7
Черкаської міської ради Черкаської області*

Навчальний проект «Як готуються до зими тварини»

Природознавство. 2 клас.

Підготувала та провела:

Прилуцька Людмила Олексіївна

вчитель початкових класів

Черкаської ЗОШ І-ІІІ ст. №7,

вчитель вищої категорії,

старший вчитель

Навчальний проект учнів 2 класу «Як готуються до зими тварини»

Дидактична характеристика проекту:

➤ **тип проекту:**

- ❖ за предметною галуззю: **монопредметний** (природознавство);
- ❖ за тривалістю виконання: **короткотривалий**;
- ❖ за характером контактів: **вчитель, учні 2 класу, їх родини**;
- ❖ за основною діяльністю: **дослідницько-пошуковий**;
- ❖ за характером координації: **з безпосередньою координацією**;
- ❖ за кількістю учасників: **груповий**;
- ❖ за формою проведення: **самостійна робота дітей з наступною презентацією матеріалів проекту під час уроку природознавства.**

➤ **Проблема.** Дослідити, як тварини готуються до зими.

➤ **Очікувані результати:**

- ❖ учні навчаться планувати свій час;
- ❖ навчаться створювати продукти проекту згідно критеріїв;
- ❖ здобувати інформацію з різних джерел;
- ❖ аналізувати, систематизувати та представляти отриману інформацію у заданому вигляді;
- ❖ навчаться проводити цільовий або ефективний пошук в мережі Інтернет;
- ❖ отримають досвід публічного виступу під час захисту проекту,
- ❖ навчаться переносити наукові методи пізнання (аналіз, синтез, оцінювання), відпрацьовані під час роботи над проектом, на навчальну та суспільну діяльність;
- ❖ учні набудуть навички давати творчу оцінку результатам проектної діяльності та власним навчальним досягненням.

➤ **Спосіб вирішення проблеми:** самостійна пошукова та аналітична робота дітей з учителем.

-
- **Освітній продукт:** виставка малюнків, інформаційні повідомлення дітей, мультимедійна презентація, оформлення портфоліо.

Обладнання:

План виконання проекту

1. Мотивація значущої проектної діяльності з даної теми.
2. Обговорення ідей, щодо вирішення проблеми та її представлення.
3. Формулювання завдань, які вирішуватимуться.
4. Об'єднання у творчі групи. Розподіл обов'язків між учасниками.
5. Вивчення джерел потрібної інформації.
6. Вивчення та аналіз зібраної інформації.
7. Оформлення групової роботи.
8. Презентація матеріалів під час уроку.

Етапи створення проекту

1. Підготовчий

1.1. Визначення теми проекту: Як готуються до зими тварини.

1.2. Визначення мети (кінцевого результату проекту): *виставка малюнків, інформаційні повідомлення учнів, мультимедійна презентація, оформлення портфоліо.*

1.3. Об'єднання учнів у п'ять груп:

1.4. Визначення завдань для кожної групи.

2. Планування

2.1. Розподіл обов'язків у групах

2.2. Складання контрольних списків для груп за структурою:

№	Наші проектні завдання:	Дата початку	Дата завершення	Хто виконує	Кінцевий результат
1.					

3. Робота над проектом

Протягом тижня учні виконують поставлені завдання, спрямовані на досягнення мети проекту.

4. Результати і висновки

Учасники кожної групи аналізують зібраний матеріал, редагують його, оформлюють повідомлення, надають матеріали вчителю для узагальнення.

5. Презентація матеріалів відбувається під час проведення відповідного уроку.

Планування проекту

1. Пошук інформації про те, як тварини готуються до зими, які зміни відбуваються в їхньому житті з настанням холодів.
2. Створення продукту. Підготовка матеріалів до презентації міні-проекту.
3. Презентація. Самооцінка міні-проекту.

Тема. Як готуються до зими тварини

Мета: Формування *ключових компетентностей*:

вміння вчитися - організувати своє робоче місце; орієнтуватися у часі та берегти його; доводити роботу до кінця;

соціальної – проектувати стратегії своєї поведінки з урахуванням інтересів та потреб інших, продуктивно співпрацювати з різними партнерами в групі та команді, проявляти ініціативу, почуватися часткою колективу;

здоров'язбережувальна – взаємозв'язок організму людини з природним і соціальним оточенням;

інформаційно-комунікативна - вміння добувати, осмислювати, опрацьовувати та використовувати інформацію з різних джерел, користуватися різноманітною довідковою літературою; продовжувати формувати практичні навички роботи із підручником, зошитом;

громадянська – здатність екологічно мислити, бережливе ставлення до природи.

предметної компетентності - продовжувати ознайомлювати учнів з осінніми змінами в житті тварин (комах, птахів, ссавців) та їх різноманітним світом ; досліджувати, як тварини пристосовуються до умов середовища з настанням холодів; поглибити знання учнів про причинно-наслідкові зв'язки між змінами в живій і неживій природі; розвивати спостережливість, вміння аналізувати, порівнювати, узагальнювати; виховувати інтерес та бережливе ставлення до тварин.

Тип уроку. Урок з використанням інноваційних технологій, навчальний проект

Особливості проведення уроку: урок розроблений з використанням інтерактивних технологій, мультимедійної презентації.

Обладнання: мультимедійна презентація, таблиці, ілюстрації, роздатковий матеріал для групової роботи та роботи в парах. ”, запис голосів птахів, (Електронний ресурс), «мікрофон», презентація результатів учнівських досліджень.

Хід уроку

I. Організаційний момент

Учитель.   Одного кольору земля і мокре небо.
                          Просвітку поміж хмарами нема.
                          Все сіре-сіре, ніби так і треба,
                          Це пізня осінь, а чи вже зима.

II. Актуалізація опорних знань

1) Підсумки фенологічних спостережень

- Діти, скажіть, будь ласка, яка зараз пора року? Які зміни в неживій природі сталися за цей тиждень?

- Які чинники погоди ви знаєте?(температура, стан неба , опади,вітер). Щоб погоду добре знати, слід в синоптиків спитати. Давайте надамо слово нашим синоптикам.

Учень. А зараз прогноз погоди. У студії 2 – А класу вітаю вас я (ім'я учениці). Гідрометцентр повідомляє, що 18 грудня у місті Черкасах буде мінлива хмарність, температура повітря ____. Опадів не передбачається, вітер помірний. Сьогодні – День пам'яті Преподобного Сави, а завтра – День Святого Миколая. Всіх вітаємо із святом. В народі кажуть: «Зимою деньок, як комарів носок». 21 грудня світовий день буде найкоротшим і триватиме 8год 03 хв.

Зима – найважча пора року для тварин. Не забувайте про допомогу зимуючим птахам, врятуймо їх від голоду. Розвішуйте годівнички і підгодовуйте птахів крихтами та насінням. Інформація подана не на правах реклами, а від щирого серця. Будьмо милосердними.

III. Повідомлення теми та завдань уроку

Учитель. А ще в народі кажуть: «Лиха тому зима – в кого кожуха нема». До зими готуються не тільки люди, а й тварини. І сьогодні на уроці ми помандруємо у царство тварин, поглибимо знання про те, які зміни

відбуваються в житті тварин з настанням холодів. Сьогодні у нас незвичайний урок, а навчальний проект. Проект – це комплекс пошукової діяльності учнів, направленої на виконання певних завдань. Перед вами стояло завдання, якнайбільше з різних джерел дізнатися, як готуються до зими тварини, а саме комахи, птахи, ссавці. Звернути увагу на ознаки пристосування їх до умов навколишнього середовища і як ми люди можемо їм допомогти пережити холод та голод.

1). Методика «Очікування»

- Що ви очікуєте від уроку? Які ваші сподівання? А моє очікування, що ви будете слухати уважно, відповідати чітко, працювати злагоджено. Я знаю, ви сумлінно готувалися до цього уроку. То ж давайте разом будемо насолоджуватися вашими відповідями.

IV. Робота над новим матеріалом

- Продовжіть мою думку: «За істотними ознаками тварини поділяються на такі групи». Наш клас також був поділений на групи. І першим ми надаємо слово групі, яка назвала себе «комашки – мурашки». Вони підготували вам інформацію про те, які зміни відбуваються в житті комах з настанням холодів. Дібрали прислів'я та загадки і рубрику «Цікаво знати» А поки вони готуються, давайте пригадаємо, яка істотна ознака комах, чим комахи відрізняються від інших тварин.

1) Звіт груп про проектну діяльність з використанням презентації

1 група «Комашки - мурашки»

Комахи – найчисленніша група тварин у природі. Влітку вони живуть всюди. А з настанням осені життя комах докорінно змінюється. З кожним днем їх меншає, аж поки не зникнуть зовсім. Спочатку зникають ті комахи, що живляться пилюком і нектаром квітів. З першим похолоданням більшість комах відкладають яйця і гинуть. Інші – ховаються в опалому листі чи під корою трухлявих пеньків.

Наприклад з настанням холодів майже всі гинуть оси та джмелі. Залишаються лише молоді самки, які перезимували в якійсь схованці, навесні

збудують нове гніздо.

Комарі зимують, ховаючись у різні щілини та старі дупла. Багато з них переховуються від холоду у підвалах, погребях. Можуть причепитися ніжками до стелі, стін і спати спокійно всю зиму. Деякі мухи з настанням зими гинуть, інші ж зимують, сховавшись в затишних місцях. У теплому приміщенні кімнатні мухи живуть і розмножуються протягом всього року. Жук-сонечко для зимівлі шукає затишне місце під корою пеньків, під опалим листям, іноді летить у приміщення.

Восени лялечка білана капустяного прикріплюється до дерева, паркана чи стіни будинку, а навесні з неї вилітає метелик.

Метелик лимонниця ховається в дуплах, під корою дерев чи в інших затишних місцях і, згорнувши крильця, ледь жива чекає тепла.

Мурашки зимують в підземних коморах своїх мурашників, збившись у великий клубок. Вони не замерзають навіть у великі морози завдяки гліцерину, який накопичують у своєму тілі.

Багато комах ховаються від морозів глибоко в ґрунті. Наприклад, хрущ та його личинка закопуються глибоко в ґрунт і чекають весни. На глибині до 1 м в ґрунті чекає тепла капустянка зі своїми личинками. А на глибині 10 – 15 см зимує колорадський жук. Самка коника-стрибунця в ґрунт відкладає яйця, а сама гине. Навесні з них з'являться личинки комах.

А ще є перелітні комахи. Наприклад метелик адмірал і деякі види метеликів кропив'янок відлітають зимувати в теплі краї, як птахи. А навесні повертаються. Підготовка комах до зими – це осінні явища в живій природі.

Комахи запилюють рослини, що сприяє розмноженню рослин і підвищує їх урожайність. Комахи – їжа для багатьох тварин. Комахи – невід'ємна частина природи. Комах треба берегти!

Учитель. Давайте зробимо підсумок сказаного. Чому восени сталися зміни в житті комах? ((Мало тепла, зникли рослини, нектаром яких харчуються рослиноїдні комахи, зникають хижі комахи)).

- Як комахи пристосовуються, щоб пережити зиму? (одні комахи відкладають яйця і гинуть. Інші – ховаються в опалому листі чи під корою трухлявих пеньків, або глибоко в ґрунті).

2) Технологія мікрофон «Що трапилось, якби ...»

Учитель. Діти, а давайте пофантазуємо, уявимо хоч на одну хвилину, що всі комахи зникли. Що могло б трапитися на нашій планеті?

Висновок. В природі всі живі організми пов'язані між собою. Чим? (Ланцюжками живлення). **Комах треба берегти!**

Учитель. Ви зібрали про комах багато цікавої інформації: це і рубрика «Цікаво знати», загадки, народні прикмети. Розкажіть декілька народних прикмет, які ми зможемо перевірити.

Учень. Ми зібрали народні прикмети про комах, серед яких і такі:

➤ Якщо восени довго не зникають комахи – зима буде теплою і сніг ляже пізно.

➤ Невисокі мурашині купи восени – також говорять про теплу зиму. Багато прикмет говорять про те, що зима в цьому році буде теплою.

Учитель. Надаємо слово нашій другій групі. Яка назвала себе «Журавликами». Вони підготували для вас презентацію «Птахи восени». Назвіть істотні ознаки птахів.

2 група «Журавлики»

Птахи

З настанням осені змінюється життя птахів. Зникають комахи, в'януть трав'янисті рослини, все менше і менше корму залишається для птахів. Тому наприкінці літа й восени багато птахів відлітає в теплі краї, де для них достатньо їжі. Такі птахи називаються **перелітними**.

Першими відлітають комахоїдні птахи: солов'ї, ластівки, жайворонки, стрижі. Пізніше відлітають птахи, які живляться рослинною їжею: дрозди, перепілки.

До замерзання водойм, відлітають водоплавні птахи: лебеді, дикі гуси та качки.

Зозулі, одуди та хижі птахи відлітають у вирій по одному. Журавлі летять ключем. Гуси - вервечкою, а качки – прямують шеренгою. Птахи по черзі стають попереду всіх, де важче долати опір повітря, а потім переміщаються в самий хвіст зграї для відпочинку.

Шпаки вирушають у дорогу величезними зграями, схожими на хмару. Перелітні птахи долають дорогу в тисячі кілометрів. Під час перельоту багато птахів гине. Та якою б не була важкою дорога, щовесни вони знову повертаються до рідних домівок.

Багато пташок залишається зимувати у нас, бо можуть знайти собі поживу. Це горобці, ворони, сороки, сойки, дятли, сичі, синички, голуби. З

настанням холодів осілі птахи залишають ліси й поля і переселяються ближче до людей, де зможуть легше прогостувати.

Птахи теж дбайливі хазяї. Наприклад сойки запасують на зиму жолуді і горіхи. Восени вони цілими днями снують біля дубів і закопують жолуді у землю десь в потаємному місці. За осінь кожна сойка може влаштувати понад 2500 схованок. Більшість своїх запасів птаха на зиму з'їдає. Залишки або дістаються іншим тваринам, або весною проростають. Інколи далеко від дубового лісу росте дубочок. Це робота сойки.

В листопаді прилітають у наші ліси зимувати птахи з північних районів, де набагато холодніше, ніж у нас. Це червоногруді снігурі, чечітки, красені омелюхи. Харчуватимуться ягодами горобини, калини, бруньками дерев, насінням бур'янів.

В ялинниках з'являться шишкарі – дуже гарні пташки: самці – червоні, а самички – зеленувато-сірі. Вони великі мандрівники – все життя у пошуках шишок. Звідси і назва – шишкарі. В люті морози у шишкарів вилуплюються пташенята.

Зима – найважча пора року для осілих пташок. Допомагайте птахам взимку! Влаштуйте для них їдальні. Вони з задоволенням поласують крихтами хліба, насінням дині, кавуна, соняшника та несолоним салом.

Учень Летіть снігурі і синички
До наших осель і садів.
Зробили для вас годівнички
Щоб взимку почути ваш спів.
(Діти демонструють виготовлені годівнички)

Учитель. Годівнички будували не лише група «Журавлики». До цієї роботи долучився весь клас. Підійміть руку, чиї годівнички тут стоять, а чиї уже висять на шкільному подвір'ї? Що покладете в годівнички? Ми за кожною годівничкою закріпимо групуку дітей, які будуть прибирати її від снігу та поповнювати запаси.

V. Фізкультхвилинка

➤ Рухлива гра.

Завдання. На які групи діляться птахи, в залежності від того, де вони зимують? Розпізнайте перелітних, осілих та тих птахів, які прилітають до нас зимувати. Я називатиму птахів. Якщо це перелітний птах, ви встаєте і махаєте руками. Якщо осілий – присідаєте, якщо зимуючий – сідаєте за парту.

Зозуля, горобець, журавель, соловей, снігур, жайворонок, шпак, сорока, синиця, ластівка дятел, шишкар.

Пташка високо літає.
Зайчик весело стрибає.
Тихо лис десь пробіжить.
Кабан під деревом сидить.
Десь в берлозі спить ведмідь.
Всіх звіряток цих любіть.

3) **Робота в парах. Складання діалогу.**

Учитель. Діти, уявіть, що до вас прилетіла синичка і сіла вам в долоньки. Як ви гадаєте, який діалог міг би відбутися між вами і синичкою.

4) **Гра «Хто зайвий».** З використанням презентації.

Учитель. А наша театральна група підготувала вам повідомлення про звірів у вигляді інтерв'ю лісовичка. Давайте пригадаємо, яка істотна ознака ссавців.

5) **Інтерв'ю**

3 група «Театральна»

Ссавці

Лісовичок.

Я – лісовичок, господар лісових стежинок.

Я з звірятами дружу, їх від лиха бережу.

На порозі вже зима, їжі та тепла нема.

Важко буде всім звірятам. Хтось із них будує хатку.

Як **звірята** будуть жити, будемо ми говорити.

- А давайте про це запитаємо у самих звірят. Скажи зайчику, ти вже збудував собі хатку, щоб взимку було де перезимувати?

Зайчик.

- Ні, у мене немає хатки. Я її ніколи не будую. Сьогодні під кущами висплюся, завтра в ярочку приляжу. Але я також готуюсь до зими. Я вже поміняв колір своєї шубки на біло-сіру. Тепер мене серед сірих пеньків, припорошених снігом, зовсім не помітно. Ця шубка набагато тепліша, а на лапки вдів пухові носочки, і тепер вони дуже схожі на лижі.

Лісовичок.

- Зайчику, а як ти взимку шукаєш собі їжу?

Зайчик.

- На пошуки їжі я вирушаю ближче до вечора, щоб мене не помітив хижак. Їм засохлу траву, замерзлі ягоди, тоненькі гілочки. А щоб я не робив шкоду і не обгризав кору фруктових дерев, мене лісники підгодовують запашним сіном.

Лісовичок.

- А ти, їжачку, вже підготувався до зими?

Їжак.

- До зими? А що таке зима? Ні, бігати по снігу, як зайчик – це не для мене. Ще з літа я під шкірою відкладаю багато жиру. Це і є мій запас на зиму. А в жовтні з листя, моху і трави я облаштовую житло, в якому солодко сплю до ранньої весни. Мені не потрібно запасати їжу. А яблука на свої голки я наколюю не для того, щоб з'їсти. Кислий сік яблук отруєє шкідників, які ховаються між моїми голками – кліщів. А от коли настане весна, я дуже голодний знову вирушу на пошуки їжі.

Лісовичок.

- А ти, білочко, що будеш робити, як замете завірюха?

Білочка.

- Ні вітер, ні мороз мені не страшний. Я вже поміняла шубку на теплішу з рудої на світло-сіру. Всі мої схованки уже повні грибів, шишок і горіхів. А як закрутить завірюха, я мерщій сховаюсь у тепле дупло, яке мені збудував дятел, закрию дверцята, згорнусь клубочком, укриюсь пухнастим хвостиком і декілька днів пере чекаю негоду. А потім знову буду весело стрибати по соснових гілках, адже запасів у моїх коморах вистачить на всю зиму.

Лисичка.

- Поки ви тут говорили, я вже все і про всіх дізналася.

Лісовичок.

- І де ж ти пустунко бігала?

Лисичка.

- Я тепер знаю, де миша-полівка, кріт і хом'як облаштували свої нори. Там повно зерна, жолудів. Але я обов'язково присліджу, коли вони вилізуть із своєї схованки. А ще я потрапила у нору борсука. Я понарошку там походила, походила. А борсуки такі чистюлі, що він тепер нізащо в ту нору не піде. Буде собі другу будувати. Тепер там буду зимувати я. шубку я вже поміняла на теплішу, а лапки мої стали схожі на валяночки. Це щоб тихенько ходити і нікого не збудити. Побіжу, а то мені ще потрібно дізнатися, де бурий ведмідь облаштував барліг.

Лісовичок.

- Почекай лисичко. Я хочу всіх звірів запитати, чи безпечно жити в лісі?

Лисичка.

- Коли холод наступає, їжі нам не вистачає. Скрізь чатують вороги. Дуже їх боїмся ми.

Білочка.

- Жити в лісі стало важко, небезпека там і тут. Он мисливці вже ідуть. Ой рятуйте нас, нам страшно.

Мисливець.

Буду я тваринам другом, про рушницю я забуду.

Буду всіх вас захищати і про всіх тваринок дбати.

Бо життя одне у всіх, а вбивати гріх!

Всі. Бережіть природу, друзі, і вона вас не забуде.

VI. Узагальнення і систематизація знань.

Учитель. Із інтерв'ю лісовичка ми дізналися, що звірі по різному готуються до зими і перечікують холод. Ще більше ви дізнаєтеся, коли виконаєте групову роботу.

1) Групова робота. Гра «Відгадай хто я»

Учитель. Прочитайте текст, відгадайте, про яку тварину в ньому йдеться.

1 група. Зима нам не страшна. Про нас піклуються люди. Ми зимуємо у теплих хлівах і їмо запашне сіно. Ще нас називають годувальницями.(Корови).

2 група. Пізно восени, коли промерзає ґрунт і зменшується кількість кормів, він заривається в опале листя і згортається у неміцний клубок та спить аж до березня. У цей час у нього дуже сповільнюється дихання, знижується температура тіла, серце робить лише кілька ударів за хвилину. Під час сплячки він не живиться, а живе завдяки жиру, відкладеному в тілі восени. (Їжак).

3 група. Ми гризуни з гострими зубами і непромокаючою шубкою. Нас називають інженерами-будівельниками. Ми не впадаємо в сплячку. Готуватися до зими ми розпочинаємо задовго до її початку. Будуємо міцне житло з дерев'яних шматків, пов'язуємо їх рослинами і річковою глиною. Робимо запаси з гілок, стовбурів дерев, які перегризаємо і складаємо у воді біля своїх хатинок. У воді гілки та стовбурі зберезуть свої харчові якості аж до кінця лютого. (Бобри).

4 група. Я дужий, розумний і невтомний звір. Зимом веду активний спосіб життя. Взимку я майже завжди голодний, тому пробігаю десятки кілометрів, перш ніж мені вдасться кого-небудь у полювати. Іноді не погидую з'їсти навіть мишу, птаха й мертву тварину. Живемо ми сім'ями – зграями. Так нам легше в полювати гарну здобич, наприклад кабана чи косулю. (Вовк).

5 група. Ми маленькі беззахисні істоти. Але самим лютим ворогом для нас є не хижаки, а морози. Щоб взимку не замерзнути, ми прокопуємо основні ходи і багатоповерхові норки, іноді глибиною до 50-60 см і облаштуємо гнізда, встелені сухими стеблами трав. Свої комори ми заповнюємо зерном. І якщо сніг ковдрою покриває землю, то ні холод, ні голод нам не страшні.(Миша-полівка).

6 група Він постійно живе в землі. За один раз він з'їдає 20-30 грамів їжі; наївшись, тут же укладається спати; прокидається через 4-5 годин голодним і знову вирушає за їжею. На зиму в сплячку не залягає, оскільки голодувати він не може. Голод для нього — загибель (Кріт).

2) Гра «Тік так, це так»

-
- Тварини – це живі організми.
  - За істотними ознаками тварини поділяються на 5 груп.
  - З настанням осені життя комах змінюється.
  - Основна причина відльоту птахів у теплі краї – це настання холодів.
  - Їжак запасів на зиму не робить.
  - А вовк робить запаси.
  - Лисиця взимку часто підкрадається до людських осель за домашньою птицею.
  - Під час зимової сплячки серце тварин б'ється повільно, дихання ледь помітне.
  - Зміна забарвлення і густоти хутра у тварин називають **линянням**.
  - Підготовка тварин до зими – це приклад осінніх явищ у живій природі.

3) Рубрика «Цікаво знати»

- ❖ Самка звичайного їжака народжує 4 малят. Голки новонароджених їжаків сховані під шкірою і з'являються через кілька годин після народження.
- ❖ У виводку пацюка буває від 6 до 20 малят. Самки пацюків народжують дитинчат 6 раз на рік. Отже, одна самка за рік може народити до 120 дитинчат.
- ❖ Зайці попереджають один одного про небезпеку, барабанячи по землі задніми ногами.
- ❖ До Червоної книги України у 1976р. було занесено 85видів тварин, а в 1994р. – 382 види. А в 2009р. – 542види.

VII. Підсумок уроку. Рефлексія.

- Що нового дізналися на уроці? Чим поповнили свій багаж знань?
- Які види робіт вам найбільш сподобалися?
- Чи справились ваші очікування?

Мої очікування також справились, ви відповідально поставились до дорученої справи. Ви самі маленькі, але найяскравіші зірочки на нашому шкільному небосхилі. Ви допитливі, кмітливі. Я пишаюся вами.

2. Оцінювання (за допомогою смайликів).

- А зараз оцініть свою роботу на уроці. Виберіть той смайлик, який відповідає вашій роботі. Якщо ви були уважними, активними на уроці, тобто «Я сьогодні розумник або розумниця», то підніміть розовий смайлик.

-Якщо ви працювали добре, але можете або хочете бути більш активними

і працювати ще краще, то підніміть зелений смайлик.

- І якщо сьогодні на уроці ви були мало активними. Може були сором'язливі або невпевнені у ваших знаннях, то підніміть білий смайлик.

- А тепер подивіться на свої смайлики. Всі вони до вас посміхаються. Білий смайлик заспокоює вас і говорить, що все у ваших руках. Тільки потрібно більше працювати і старатися.

Учитель. У природі все взаємозалежне. Природа – наш дім, а ми з вами – господарі в нім. Тож зростаєте гарними господарями на рідній українській землі.

VIII. Домашнє завдання.

Рубрика «Цікаво знати»

Самка звичайного їжака народжує 4-6 малят. Голки новонароджених їжаків сховані під шкірою і з'являються через кілька годин після народження.

У виводку пацюка буває від 6 до 20 малят. Самки пацюків народжують дитинчат 6 раз на рік. Отже, одна самка за рік може народити до 120 дитинчат.

Зайці попереджають один одного про небезпеку, барабанячи по землі задніми ногами.

До **Червоної книги** України було занесено
у 1976р. – 85видів тварин,
у 1994р. – 382 види тварин,
у 2009р. – 542види тварин.